

TRANSNACIONÁLNÍ KORPORACE / NADNÁRODNÍ KORPORACE (TNK, MNC)

Kompletní text k tématu viz:

KUNEŠOVÁ, H., A. KOCOUREK, P. BEDNÁŘOVÁ, E. CIHELKOVÁ a M. NOVÝ. 2014. Světová ekonomika. Nové jevy a perspektivy. 3. vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 9788074005022, **podkapitola 4.3**

TNK má obvykle formu akciové společnosti tvořené mateřskou společností a zahraničními pobočkami nebo zahraničními dceřinými společnostmi. **Mateřská společnost** je definována jako společnost, která kontroluje aktiva svých zahraničních organizačních jednotek. Z tohoto důvodu vlastní minimálně 10% podíl na majetku nebo hlasovacích právech svých zahraničních organizačních jednotek¹.

Zahraníční pobočka je dílčí část TNK. Má omezenou rozhodovací pravomoc, obvykle nese název mateřské společnosti a její bilance je součástí celkové bilance společnosti. Mateřské společnosti své zahraniční pobočky zdrojově vybavují formou úvěru².

Zahraníční dceřiná společnost je napojená na mateřskou společnost pouze prostřednictvím určitého vlastnického podílu a není tedy jejím vnitřním organizačním článkem. Je to samostatný právní subjekt s plnou právní subjektivitou. Jméno dceřiné společnosti se obvykle liší od jména mateřské společnosti. Rozlišují se následující formy:

- subsidiary – dceřiná společnost působící v hostitelské zemi, ve které mateřská společnost vlastní více než 50 % hlasovacích práv, tudíž má právo jmenovat a odvolat management a dozorčí radu,
- afilace – dceřiná společnost působící v hostitelské zemi, ve které mateřská společnost vlastní 10 % až 50 % hlasovacích práv.

Transnacionální korporace disponují obrovskými materiálními a finančními zdroji, což jim umožňuje diverzifikovat jejich činnost. V minulých desetiletích se aktivity TNK zaměřovaly především na přímé zahraniční investice do oblasti výroby. V současné světové ekonomice TNK internacionalizují nejen své výrobní aktivity, ale stále více přesouvají do zahraničí také svůj výzkum a vývoj. **Přímé zahraniční investice TNK do výzkumu a vývoje jsou relativně novým rysem ve světové ekonomice.** Podle zprávy UNCTAD³ jsou TNK klíčovými hráči v globálním výzkumu a vývoji. Obrovské zdroje, kterými TNK disponují, jim umožňují investovat do výzkumu a vývoje značné částky. Přímé zahraniční investice TNK určené do oblasti výzkumu a vývoje směřují do

¹ UNCTAD. *World Investment Report: Transnational Corporations and the Internationalization of R&D*. New York and Geneva : UN – UNCTAD, 2005, s. 297.

² DURČÁKOVÁ, Jaroslava, MANDEL, Martin. *Mezinárodní finance*. Praha : Management Press, 2003, s. 207.

³ UNCTAD. *World Investment Report 2005: Transnational Corporations and the Internationalization of R&D*. New York and Geneva : UN – UNCTAD, 2005, s. 20.

vybraných rozvojových zemí, především asijských. Důležitými destinacemi se staly Čína a Indie, které disponují velkým počtem kvalifikovaných techniků, a také některé malé asijské ekonomiky (např. Thajsko). Většina investic na výzkum a vývoj směřuje do informačních technologií, automobilového průmyslu, farmaceutického průmyslu a biotechnologií.

Význam TNK:

- pro růst mezinárodního obchodu – suroviny, polotovary, zboží, Je odlišné zjistit, co je zemí původu konkrétního výrobku. Pohybuje se mezi nimi obrovské kvantum zboží.
- pro transfery technologií do hostitelské ekonomiky – hlavně v rozvojových zemích.
- pro zaměstnanost v hostitelské ekonomice
- možný dopad na měnové kurzy (operace na devizovém trhu)
- dopad na platební bilanci hostitelské země (repatriace zisků)
- ovlivňování státu (lobbying) – transnacionální korporace je tak silná, že její představitelé mohou kontaktovat politiky, členy zákonodárných orgánů a snaží se ovlivnit jejich rozhodnutí v ohledu daňové problematiky. Někdy vzniká úzká propojenost představitelů vlády a nadnárodních korporací.
- dopady na vnitřní politickou situaci v hostitelské zemi – pokud by společnost odešla, nastal by pokles ekonomiky. Vláda se snaží tyto transnacionální korporace udržet. Pokud chce země investora udržet, musí země zajistit politickou stabilitu. Pokud by hrozilo ohrožení (občanská válka apod.) tak by investor odešel.
- hrozba poškozování životního prostředí